כבינתי. נוסק"ל בלע"ז: **וסיא בי"כ מנה.** כך היתה שוה: **פקברס אמס.** קללה היא כלומר לא יעלו על לב ולא יזכרו בבית המדרש לרמיה לפי שרשעים היו שהיו מקיימין קולים בכרס[ה] ולר"ל כלאים נינהו ולא נלמד מהן רמיה לפי שלא דקדקו בהן איך היתה אותה צורה שמתוך שהיו רשעים לא הוזכרו בבהמ"ד: **פגא קמא כר"א.** דאמר שביב מרע ובריא שרוש הלכך הולך דיליה לאו זכי דמי: **ויש אומריס כרבנן.** דדברי שביב מרע ובריא וכמסורין ובמסורין דמי ואפי' לא מת משלח נמי יתנו ליורשי מקבל כל זמן שלא חזר משלח מדבריו: **בר"א.** מדתנו טעמא במיתה הא אם לא מת יחזרו לו: **מספקא להו.** אי בר"א אי כרבנן והיכא דמית נמי מספקא להו אי מצוה לקיים דברי המת או לא: **תני.** במילתיה דר"ש יחזרו למשלח ולא תתני ליורשי משלח דבלא מת עסקינן:

הדרן עלך המביא קמא

המביא. בפני נחתם חציו. אחד מן העדים: **א' אומר בפני נכתב ואחד אומר בו' פסול.** אי כשהגט יוצא מתחת ידי האחד שהוא מביאו ואין חבירו שליח בהבאתו משום הכי פסול דלשליח אצרוכה רבנן למימרינהו לתרוייהו. ולמאן דמוקי לה נמי בגמ'[ו] בשאינם שלוחים אפ"ה פסול כיון דחד הוא דאיכא אחתימה ואיהו לא קמסהיד אכתיבה אתי לאיחלופי בקיום שטרות דלא אחתימה בני רוכל תקברם אמם. אין מביאין לאיה מבני רוכל דרשעים היו והלולי שתקברם אמם כדמפרש טעמא בגמרא וקנסא הוא דקנסוס רבנן לקיים מתנת אמם לבתה בלא קנין (שם).

הדרן עלך המביא קמא

המביא גט ממדינת הים. כל מו"ל קרי ליה מדינת הים כר מבבל (לעיל ב.). **צריך.** השליח המביאו **לומר בפני נכתב ובפני נחתם.** ושלח זה הבעל עשאו שליח להולכה (שם).

תוספות רי"ד

המביא גט ממדינת הים ראמר בפני נכתב אבל לא בפני נחתם בפני נחתם אבל לא בפני נכתב בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו בפני נכתב חציו ובפני נחתם כולו פסול א' אומר בפני נכתב וא' אומר בפני נחתם פסול שנים אומרים בפנינו נכתב וא' אומר בפני נחתם פסול ור' יהודה מכשיר א' אומרים בפני נכתב ושנים אומרים בפנינו נחתם כשר כו'. א' מן העדים אומר בפני נכתב וא' אומר בפני נחתם פסול או כשהגט יצא מתחת ידי האחד שהוא מביאו ואין חבירו שליח בהבאתו מ"ה פסול דלשליח מצריכים רבנן למימר לתרוייהו ולמאן דמוקי לה בגמ' כששניהם שלוחים אפ"ה פסול דכיון דחד הוא דאיכא אחתים' ואיהו לא קמסהיד אכתיבה אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא בע"א כדאמרן בשמעתא קמא דפ"ק. שנים אומרי' בפנינו נכתב ושלישי אומר בפני נחתם נמי פסול משום האי טעמא גופיה ור' יהודה מכשיר דכיון דמצרכינהו נמי אכתיבה או הוא או אחר תו לא אתי לאיחלופי. ובגמ' אמרינן דחלוק היה ר' יהודה אף וכיון שלא קיים כל החתימה פסול דכיון דלא שכיחי שיירתא חיישינן דלמא אתי בעל ומערער ונמצא גט בטל ובניה ממזרים הלכך לא חינשא בו: אמר רב חסדא ואפ' שנים מעידים על חתימת יד שני פסול מ"ט או כולו בקיום הגט או כולו בתקנת חכמים פ' הא' נתקיים בשני עדים כדרך קיום שטרות והעד האחד נתקיים בעדות השליח שהוא תקון חכמים דהימנה כבי תרי ובעינן או כולו כתקון חכמים או כולו בקיום שטרות: מתקיף [לה] רבא ומי איכא מידי דאילו אמר חד כשר והשתא

ו) ע"ל יג. [צ"ב קנס. קעה.], ז) [לעיל יד: וש"נ], ג) [גירסת הרא"ש כמו שכ"ה בפיפקא ע' פוס'], ד) [ע' פוס' לקמן ח. ד"ה אחד אומר וכו'], ה) לעיל כ., ו) [ברכות טו: וש"נ], ז) לעיל ה., ח) [צ"ב קנו:], ט) [לקמן טח:], י) [לקמן טז:], כ) [לקמן יח.], ל) שיין לע"ב,

מוסף רש"י

כבינתי. נוסק"ל בלע"ז על שם שעושין ממין קרטי מתכת לתבר הבגד (שבת נד.) פרמוי"ל והוא בית נפש שקורין נוסק"ל שמתבארין בה פתיחות פי המלוך (שבועות ו.), **וקיימו חכמים את דבריה.** אם מתנת שביב מרע בלא שיור היתה, איכא למימר דמודה ר"א במצוה ממתת מיתה בלא בני קנין והוא דמית הא לא מיבעי לאוקומי מעשה דבני רוכל במצוה ממתת מיתה, ואם מתנת שביב מרע במתקלת היתה ומיבעי לן לאוקומי במצוה ממתת מיתה כדאוקמינן לעיל (ב"ב קנא:) דהא מתנת שביב מרע במתקלת כולי עלמא מודיס דלא מיקנין בלמירה וא"כ ע"כ פליג ר"א אפילו במצוה ממתת מיתה (רשב"ם ב"ב קנו:). **בני רוכל תקברם אמם.** אין מביאין לאיה מבני רוכל דרשעים היו והלולי שתקברם אמם כדמפרש טעמא בגמרא וקנסא הוא דקנסוס רבנן לקיים מתנת אמם לבתה בלא קנין (שם).

תוספות רי"ד

המביא גט ממדינת הים ראמר בפני נכתב אבל לא בפני נחתם בפני נחתם אבל לא בפני נכתב בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו בפני נכתב חציו ובפני נחתם כולו פסול א' אומר בפני נכתב וא' אומר בפני נחתם פסול שנים אומרים בפנינו נכתב וא' אומר בפני נחתם פסול ור' יהודה מכשיר א' אומרים בפני נכתב ושנים אומרים בפנינו נחתם כשר כו'. א' מן העדים אומר בפני נכתב וא' אומר בפני נחתם פסול או כשהגט יצא מתחת ידי האחד

כבינתי לבתי והיא בשנים עשר מנה ומתה וקיימו חכמים את דבריה אמר להם בני רוכל תקברם אמם ת"ק כר"א ור' נתן ור' יעקב נמי כר"א אע"ג דמית לא אמרינן מצוה לקיים דברי המת ויש אומרים כרבנן ור' יהודה הנשיא שאמר משום ר"מ כר"א מיהו היכא דמית אמרינן מצוה לקיים דברי המת וחכמים אומרי' יחלוקו מספקא להו וכאן אמרו שודא עדיף ור"ש הנשיא מעשה אתא לאשמועינן [ס] אבעיא להו ר"ש הנשיא נשיא הוא או משמיה דנשיא קאמר ת"ש דאמר רב יוסף הלכה כר"ש הנשיא ועדיין תיבעי לך נשיא הוא או דקאמר משמיה דנשיא תיקו גופא אמר רב יוסף הלכה כר"ש הנשיא והא [פ]קיי"ל דברי שביב מרע כבתובין וכמסורין דמו רב יוסף מוקי לה בבריא והא ליורשי משלח קאמר [א]וקיי"ל [ב]מצוה לקיים דברי המת תני יחזרו למשלח:

הדרן עלך המביא קמא

המביא [ג]גט ממדינת הים ואמר בפני נכתב אבל לא בפני נחתם בפני נחתם אבל לא בפני נכתב [ד]בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו בפני נכתב חציו ובפני נחתם כולו פסול [ה]אחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם פסול שנים אומרים בפנינו נכתב ואחד אומר בפני נחתם פסול ור' יהודה מכשיר [ו]אחד אומר בפני נכתב ושנים אומרים בפנינו נחתם כשר: **גמ'** הא תו ל"ל הא תנא ליה חדא זימנא [ז]המביא גט ממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אי מההיא הוה אמינא [ח]צריך ואי לא אמר כשר קמ"ל: בפני נכתב חציו ובפני נחתם כולו פסול: הי חציו אלימא חציו ראשון [ט]והאמר ר"א אפילו לא כתב בו אלא שיטה אחת לשמה [י]שוב אינו צריך אלא אמר רב אשי [יא]חציו אחרון: בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו פסול: אמר רב חסדא ואפילו שנים מעידים על חתימת יד שני פסול מאי טעמא או כולו בקיום הגט או כולו בתקנת חכמים מתקיף לה רבא [יב]מי איכא מידי דאילו אמר חד כשר השתא דאיכא תרי פסול אלא אמר רבא אפי' הוא

ורבי יהודה הנשיא כו' בר"א והיכא דמת אמרינן מצוה לקיים בו'. פירוש היכא דמת נותן קודם שמת המקבל אבל דברי שביב מרע כמסורין דמו אפילו מת מקבל בריאה כדפירשנו לעיל: **או** דקאמר משמיה דנשיא. לפי שלא מצינו שהיה נשיא קבעי שמא מיסר התנא מדבריו והיה לו לשנות אמר ר"ש הנשיא אומר ופשיט מרב יוסף ודמי עדיין תבעי הנשיא אומר לו דקאמר משמיה דנשיא דשמא ליתנא דברייתא נקט רב יוסף ומצינו שהתנא שונה כענין זה בב"ק (דף לט:) ר' יעקב משלם חצי נזק ופריך ר' יעקב מאי עבידתיה:

הדרן עלך המביא קמא

המביא. בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו. בגמ' משמע דגרסי' בריאה בפני נחתם כולו בפני נכתב חציו ותימה למ"ד לפי שאין עדים מצויין לקיימו כיון דתנא בפני נכתב חציו ונחתם כולו פסול ר"ש בפני נחתם חציו ואומר ר"י דאיצטריך דקד"ל ליתכשר דחשיב טפי מכתב סופר ועד דאיכא שני עדים חתומין אלא דאיכא קיוס אלא אכתיבה ותתימת עד אחד ועדיף מבפני נחתם כולו ונכתב חציו דבעינן שיעיד על עיקר כתיבה כדאמרי' בריש מכילתא (דף ג.) דלמא אתי לאיחלופי בקיוס שטרות דעלמא: **או** כולו בקיום הגט כו'. לפי מה דנעי למימר בפ"ק (לעיל דף ו.) גבי רב חסדא מצריך מאקטיספון לאדשיר דקסבר לפי שאין בקיאין לשמה איכא למימר דהכא איירי בשנים מעידים על חתימת השני דעשה לשמה: **או** כולו בתקנת חכמים. קסבר דלא דייק השליח כל כך כשאין כל העדות מתקיימת על ידו ובא סבר דמ"מ דייק שפיר: [ט]**מי איכא מידי דאילו** מסיק לכוליה דיבורא כשר. מה שפי' בקונטרס דלרבא חד כי אמר ידעתי כשר תימה מה עלה על דעתו של רבא לפסול כשמסייעו אמר כיון דלא חייש לאיחלופי כי ליכא אחר בהדיה כשר לפי שמעיד גם על הכתיבה וכ"ש כי איכא אחר בהדיה לכך נראה כדפירשתי לעיל דידעתי נחד לא מהני אע"ג דמעיד על הכתיבה והשתא לאתי שפיר דנעי רבא לפסול בהוא ואחר מעידין שמכירין המתיבה כמו שפסול כי ליכא חד בהדיה ורב אשי פריך מי איכא מידי דאילו מסיק איהו לכוליה דיבורא ואומר גם בפני נחתם כשר וכי איכא אחר בהדיה ומעידין שמכירין הכתיבה נמי אין לפוסלו דלא גרע אותו עדות משאם היה אומר בעצמו בפני נחתם: מי

כבינתי. נוסק"ל בלע"ז: **וסיא בי"כ מנה.** כך היתה שוה: **פקברס אמס.** קללה היא כלומר לא יעלו על לב ולא יזכרו בבית המדרש לרמיה לפי שרשעים היו שהיו מקיימין קולים בכרס[ה] ולר"ל כלאים נינהו ולא נלמד מהן רמיה לפי שלא דקדקו בהן איך היתה אותה צורה שמתוך שהיו רשעים לא הוזכרו בבהמ"ד: **פגא קמא כר"א.** דאמר שביב מרע ובריא שרוש הלכך הולך דיליה לאו זכי דמי: **ויש אומריס כרבנן.** דדברי שביב מרע ובריא וכמסורין דמי ואפי' לא מת משלח נמי יתנו ליורשי מקבל כל זמן שלא חזר משלח מדבריו: **בר"א.** מדתנו טעמא במיתה הא אם לא מת יחזרו לו: **מספקא להו.** אי בר"א אי כרבנן והיכא דמית נמי מספקא להו אי מצוה לקיים דברי המת או לא: **תני.** במילתיה דר"ש יחזרו למשלח ולא תתני ליורשי משלח דבלא מת עסקינן:

הדרן עלך המביא קמא

המביא. בפני נחתם חציו. אחד מן העדים: **א' אומר בפני נכתב ואחד אומר בו' פסול.** אי כשהגט יוצא מתחת ידי האחד שהוא מביאו ואין חבירו שליח בהבאתו משום הכי פסול דלשליח אצרוכה רבנן למימרינהו לתרוייהו. ולמאן דמוקי לה נמי בגמ'[ו] בשאינם שלוחים אפ"ה פסול כיון דחד הוא דאיכא אחתימה ואיהו לא קמסהיד אכתיבה אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא בעד אחד כדאמרי' בפ"ק (לעיל דף ג.): **שנים אומריס בפנינו נכתב ואחד.** שליחי אומר בו' נמי פסול משום הא' טעמא: **ור' יהודה מכשיר.** דכיון דמצרכינן לאסהודי נמי אכתיבה או הוא או אחר תו לא אתי לאיחלופי. ובגמ'[ז] אמרינן דחלוק היה ר' יהודה אף בראשונה פי' הא' אומר בפני נכתב וא' אומר בפני נחתם כשר ובגמ' מפרש הא חד למה לי הא תנא ליה חדא זמנא המביא גט ממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אי מההיא הוה אמינא צריך לכתחלה ואי לא אמר כשר קמ"ל דצריך ופסול: פי' אע"ג דקי"ל לפי שאין עדים מצויין לקיימו ולשמה לא חיישינן ולכך תקנו שיאמר בפני נחתם כדי לקיים החתימה דאי אתי בעל לבסוף ומערער שלא כתבתיו אני ומזייף הוא לא משגחינן ביה הא אמרן לעיל דצריך שיאמר גם בפני נכתב ומעיד על כל הכתיבה שנכתב לשמה גזירה דלמא אתי לאיחלופי בקיום שטרות בעלמא דכל קיום שטרות הוא בשני עדים והכא משום עיגונא דאיתתא הימנה רבנן לחד כבי תרי ודוקא היכא דהעיד גם על הכתיבה דלא אתי לאיחלופי בקיום שטרות בעלמא הימנה רבנן כבי תרי אבל היכא דלא העיד גם על הכתיבה לא הימנה רבנן כבי תרי ומ"ה פסול אם לא העיד בין על הכתיבה בין על החתימה: בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו בפני נכתב חציו וכו' הי חציו אלימא חציו ראשון והא א"ר אלעזר אפילו לא כתב בו אלא שיטה א' לשמה שוב אינו צריך פי' שיטה ראשונה שיש שם האיש והאשה והזמן אלא אמר רב אסי חציו אחרון: בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו פסול פי' ע"א

צג א מיי' פ"ד מהל' זכייה הל' ה טוש"ע מ"מ מי' רנב סעיף ב:
א ב מיי' פ"ז מהלכות גירושין הל' יג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע מ' קמב סעי' טז:
ב ג מיי' שם הל' טו טוש"ע שם סעי' יט:
ג ד ה מיי' שם הל' יג טוש"ע שם סעי' טו:
ד ו מיי' שם הל' יג טוש"ע שם סעיף טח:

גליון הש"ס

גמ' איבעיא להו ר"ש הנשיא. ע' בתר שנבו פ"ג דהוריות דף יא ע"ב ד"ה כגון תני:

לעזי רש"י

נושק"א. סיכה, מכבנה.

תוספות רי"ד (המשך)

בראשונה פי' הא' אומר בפני נכתב וא' אומר בפני נחתם כשר ובגמ' מפרש הא חד למה לי הא תנא ליה חדא זמנא המביא גט ממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אי מההיא הוה אמינא צריך לכתחלה ואי לא אמר כשר קמ"ל דצריך ופסול: פי' אע"ג דקי"ל לפי שאין עדים מצויין לקיימו ולשמה לא חיישינן ולכך תקנו שיאמר בפני נחתם כדי לקיים החתימה דאי אתי בעל לבסוף ומערער שלא כתבתיו אני ומזייף הוא לא משגחינן ביה הא אמרן לעיל דצריך שיאמר גם בפני נכתב ומעיד על כל הכתיבה שנכתב לשמה גזירה דלמא אתי לאיחלופי בקיום שטרות בעלמא דכל קיום שטרות הוא בשני עדים והכא משום עיגונא דאיתתא הימנה רבנן לחד כבי תרי ודוקא היכא דהעיד גם על הכתיבה דלא אתי לאיחלופי בקיום שטרות בעלמא הימנה רבנן כבי תרי אבל היכא דלא העיד גם על הכתיבה לא הימנה רבנן כבי תרי ומ"ה פסול אם לא העיד בין על הכתיבה בין על החתימה: בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו בפני נכתב חציו וכו' הי חציו אלימא חציו ראשון והא א"ר אלעזר אפילו לא כתב בו אלא שיטה א' לשמה שוב אינו צריך פי' שיטה ראשונה שיש שם האיש והאשה והזמן אלא אמר רב אסי חציו אחרון: בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו פסול פי' ע"א

אני הוא עד שני פסול. וא"ת ומי איכא מידי דאילו אמר בפני נתתם כסר ומשום דאמר אי הוא עד שני פסול ונראה לר"י כמו שאומר בירושלמי דכי אמר אי הוא עד שני נעשה כנוגע בעדותו דנראה דלכך בא להעיד על חתימת השני כדי שתתקיים עדות חתימתו וא"ת וכיון דטעמא מש"ה הוא למה ליה למימר משום אי כולו בקיום הגט כו' וי"ל משום דלאו טעמא גמור הוא זה אי לאו טעמא דאו כולו בקיום הגט דאין זה נוגע בעדות ממש:

גידוד חמשה ומחיצה חמשה כו'. פי' בקונטרס (ו) אם היה חרץ עמוק חמשה והקיפוהו מחילה חמשה אין מצטרפין להיות תוכו רשות היחיד וקשה לר"ת דאמר בשבת בפרק הזורק (דף לט.) ובפ' בתרא דעירובין (דף לט:) דבור וחוליימו מצטרפין לעשרה ואע"פ שזה בגובה וזה בעומק ועוד דאמר פרק כל גגות (שם דף לג:) בהדיא גבי שתי חצרות זו למעלה מזו ויש גידוד חמשה ומחילה חמשה דמודה רב חסדא בתחתונה הואיל ורואה פני עשרה דמערבת שנים ולא אחד וי"ל דלענין ב' חצרות זו למעלה מזו איירי הכא ולגבי עליונה לענין עירוב כדמוכח פ' כל גגות (שם לג:) א"נ לענין תל ברה"ר גבוה חמשה והקיף על גביו מחילה חמשה לא חשיב רה"ר לענין שבת וא"ת ויחשב רה"ר מטעם דאי בעי מנח עליה ומשתמש כדאמר בפרק חלון (שם עח.) גבי מילאו כולו ביתדות וי"ל דמיירי בדאב הרבה דלא שייך מנח עליה מידי אלא בדבר גר: **הנוטל** ידו אחת בנטילה ואחת בשטיפה כו'. פי' בקונטו' נטל ידו אחת מן הכלי כתיקון חכמים ואחת בשטיפה בנהר במ' סאה וא"ת והיכי פשיט מהכא כי משי חדא ידא והדר משי לאידך דלמא הכא מיירי שעשה בכא אחת שטיפה לזו ונטילה לזו וי"ל דקסבר הש"ס דאין חילוק דמסתברא דאי בזו אחר זו לא מהני ה"ה דבכא אחת נמי לא מהני אפילו שתיהן בנטילה יד זו מכלי זה ויד זו מכלי אחר ורבינו תם גרס על פי המשניות נטל ידו אחת משטיפה אחת ידו טהורה וקפשיט מדקתני ידו טהורה ש"מ דחדא חדא מהניא וה"פ משטיפה אחת שצריך לשפוך מן הכלי על ידיו ג' פעמים כדמוכח בהכתי במסכת ידים דצריך מים לראשונים ושניים ועל זה קאמר ואם נטל ידו אחת משטיפה אחת גדולה שהיא כשתים ידו טהורה כיון שיש בשטיפה זו כשיעור מים לראשונים ושניים וקא משיים בשיפא שתי ידיו בשטיפה אחת ר"מ מטמא עד שיטול מרביעית אע"ג דכשנוטל בשתי שטיפות לא בעי רביעית השתא דליכא אלא שטיפה אחת צריך רביעית בשטיפה זו אבל ידו אחת אין צריך רביעית כי אתו משירי טהרה אלא שתהא אותה שטיפה מרובה כשתים: הנצוק

מילתא דרבותא וקאמר הכי לא זו בלבד דלא אסהיד כלל אלא אף זו בפני נתתם חציו פסול: **פ"נ.** לדידי לעולם בפני נתתם חציו דמתני' לא איירי לאשמעינן שום רבותא ואי הוה נחית לרבותא הוי תני לה לדידי אלא היא גופה הוא דאשמעינן דקתני דלא קמסהיד איירי באידך חציו והקשיא לך אחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נתתם מינה שמעינן דכ"ש הא ודאי אי תנייה בריש מו לא איצטריך למיתני הא אבל השתא דתנא הא בריש מוסיף ואומר ולא זו בלבד דליכא סהדותא דאידך חציו אלא אף זו דהאי קא מסהיד אכולה כתיבה והאי קמסהיד אכולה תמימה פסול: **גידוד חמשה.** לענין שבת דבעינן מחילה גבוהה עשרה או עמוק עשרה לרה"י ואם היה חרץ עמוק חמשה והקיפו מחילה חמשה: **אין מצטרפין.** להיות בתוכו רה"ר. ואידי דאייר לענין באו כולו בקיום הגט כו' נקט נמי הא: **דקא משו כי תרי מרביעית.** והיינו לאגאין דלכל חד פלגא שיעורא: **מרביעית.** כלי מחזיק רביעית מלא מים: **ואפי' לשנים.** כיון דמעיקרא הוה שיעורא וקאתו משירי טהרה הכי מפרש בכל הנשר (חולין קז.): **דמשי חדא ידיה.** והדר משי לאידך: **הנוטל ידו אחת.** מן הכלי בזריקה על ידיו[1] כתיקון חכמים: **ואחת בשטיפה.** בנהר במ' סאה: **פלגא פלגא דידיה.** עד הפרק הוי מצות נטילה ונטל חלי השיעור תחילה ונגבה וחזר ונטל חלי האחר: **דאיכא משקה טופח.** כשחזר ונטל חציו השני לא מיגב הראשון לגמרי דעדיין משקה טופח: הנצוק

הוא ואחר מעידין על חתימת יד שני פסול מאי טעמא אתו לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא וקא נפיק נכי ריבעא דממונא אפומא דחד סהדא מתקיף לה רב אשי [א]מי איכא מידי דאילו מסיק ליה איהו לכוליה דיבורא כשר השתא דאיכא חד בהדיה פסול אלא אמר רב אשי [ב]אפילו אומר אני הוא עד שני פסול מאי טעמא או כולו בקיום הגט או כולו בתקנת חכמים תנן בפני נכתב כולו בפני נחתם חציו פסול אידך חציו היכי דמי אילימא דליכא דקא מסהיד עליה כלל השתא אחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם דהאי קמסהיד אכולה כתיבה והאי קמסהיד אכולה חתימה פסול חציו מיבעיא אלא או כדרבא או כדרב אשי ולאפוקי מדרב חסדא אמר לך רב חסדא ולטעמיך בפני נכתב אבל לא בפני נחתם ל"ל אלא לא זו אף זו קתני הכא נמי [ג]לא זו אף זו קתני אמר רב חסדא [ד]גידוד חמשה ומחיצה חמשה אין מצטרפין עד שיהא או כולו במחיצ' או כולו בגידוד דרש מרימר [ה]גידוד חמשה ומחיצה ה' מצטרפין [ו]והלכתא מצטרפין בעי אילפא ידים טהורות לחצאין או אין טהורות לחצאין היכי דמי אילימא דקא משו בי תרי מרביעית והא [ז]תנן [ח]מרביעית נוטלין לידים לאחד ואפי' לשנים ואלא דקא משי חדא חדא ידיה [ט]והתנן [י]הנוטל ידו אחת בנטילה ואחת בשטיפה ידיו טהורות ואלא דקא משי פלגא פלגא דידיה והאמרי דבי ר' ינאי ידים אין טהורות לחצאין לא צריכא דאיכא משקה טופח וכי איכא משקה טופח מאי הוי והתנן הנצוק

הוא ואחר. הש"ס ואחד מן השוק עמו ואם לא היה מעיד עליה אלא הש"ס לבדו ואפי' אמר יודע אני היה כשר אבל עכשיו שהיה אחר עמו פסול: **אפי' לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא.** כגון שניים המתומים על השטר ומת אחד מהם ובא זה ואמר זה כתב ידי וזה כתב ידו של חברי ונלטרף אחד מן השוק עמו להעיד על כתב יד אמת אמרינן דבפרק ב' דכתובות (דף כא:) דאינו קיום עד שיהו ב' מן השוק מעידין על חותם אמת דא"כ נפיק תלתא ריבעי דממונא אפומא דחד דקי"ל (שם) נאמן אדם לומר זה כתב ידי הרי אלו עדות ואם בא להצטרף להעיד על חותם חבירו עם אחר הרי ג' רביעית העדות על פיו ורחמנא אמר (דברים יז) על פי שנים דמשמע פלגא אפומא דהאי ופלגא אפומא דהאי. ונגי גט נמי אי אמר בפ"ג אליו מהימן כתרי אלא דאיכא הוא ובאחיו אשי הוא מצטרף עם אחר לקיימו בתורת שאר קיומי שטרות והכא גבי גט לא חיישינן לה דהא בלאו אחר הוי מתכשר אפומיה דהימנוה רבנן כתרי אלא משום גזירת שאר שטרות הוא: **נכי ריבעא דממונא.** כל הממון יוצא על פיו אחר רביע: **אני הוא עד שני.** הייני קיום הגט כשאר שטרות דאדם מעיד זה כתב ידי: **אלא.** לאו על כרחין משנה יתירה דנקט רבותא אחת לאשמעינן מאי דלא אשמעינן בא אחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם והיכי דמי כגון דבאליו השני יש עדות כדרכו או כדרב אשי ולאפוקי מדרב חסדא דכיון דמתני' משום רבותא אחת ולא פירש מאי רבותא אחת לאשמעינן על כרחין אי אתה רשאי לתפוס המרובה כגון דרב חסדא אלא רבותא זוטרתי כגון דרבא ורב אשי דהא לא שמעת מינה רבותא אלא משום דמשנה יתירה היא וכי משמע לן אפי' רבותא זוטרתי מו לאו משנה יתירה היא ואי הא דרב חסדא הוה משמע לן פרושי קמפרש לה. וא"ת לאפוקי נמי מדרבא ולא אשמעינן אלא הא דרב אשי דהיא זוטרא דרבא נמי לא עדיפא מינה דהא בשאר שטרות נמי פסול כי נפיק נכי ריבעא דממונא אפומא דחד הילכך בגט נמי שייך למפסל משום שאר שטרות דלא ליחליף. והא דלא גזרי בשליח לאודיה כי אמר בפני נכתב ונחתם אהא עביד רבנן היכירא דאגרכוה לאסהודי אכתיבה משום דלא ליתי לאיחלופי וכדאמרינן בפירקא קמא (לעיל דף ג.): **אמר לך רב חסדא ולטעמיך.** דבעית למימר דמתני' לאשמעינן רבותא אחת ומדלא פרש דידיה ש"מ לא סבר לה: **בפני נכתב אבל לא בפני נחתם.** מאי אשמעינן השתא בפני נכתב כולו בפני נחתם חציו פסול הכא דלא מסהיד כלל מיבעיא אלא על כרחין תשני דמתני' כל חדא לא אשמעינן אלא היא גופה מאי דתני בה. ודקשיא לך ליתני בתרייתא וכ"ש קמייתא לא זו אף זו קתני ואורחא דתנא דנקיט בריש מילתא דפשיטא והדר מוסיף עלה למיתני הא אבל השתא דתנא הא בריש מוסיף ואומר ולא זו בלבד דליכא סהדותא דאידך חציו אלא אף זו דהאי קא מסהיד אכולה כתיבה והאי קמסהיד אכולה תמימה פסול: **גידוד חמשה.** לענין שבת דבעינן מחילה גבוהה עשרה או עמוק עשרה לרה"י ואם היה חרץ עמוק חמשה והקיפו מחילה חמשה: **אין מצטרפין.** להיות בתוכו רה"ר. ואידי דאייר לענין באו כולו בקיום הגט כו' נקט נמי הא: **דקא משו כי תרי מרביעיה.** והיינו לאגאין דלכל חד פלגא שיעורא: **מרביעיה.** כלי מחזיק רביעית מלא מים: **ואפי' לשנים.** כיון דמעיקרא הוה שיעורא וקאתו משירי טהרה הכי מפרש בכל הנשר (חולין קז.): **דמשי חדא ידיה.** והדר משי לאידך: **הנוטל ידו אחת.** מן הכלי בזריקה על ידיו[1] כתיקון חכמים: **ואחת בשטיפה.** בנהר במ' סאה: **פלגא פלגא דידיה.** עד הפרק הוי מצות נטילה ונטל חלי השיעור תחילה ונגבה וחזר ונטל חלי האחר: **דאיכא משקה טופח.** כשחזר ונטל חציו השני לא מיגב הראשון לגמרי דעדיין משקה טופח: הנצוק

בשטיפה במ' סאה ידיו טהורות דכל חדא וחדא חשיבא באנפי נפשיה וה"ה נטל ידו אחד ונגבה וחזר ונטל ידו אחרת טהורות אלא דקמשי פלגא פלגא ידיה (על) מצות נטילה עד הפרק [ו]) ונטל חצי הפרק (ס"א אינגו) ונטל חצי הפרק תחילה וניגב (ס"א אינגו) וחזר ונטל חצי האחר הא אמרי דבי ר' ינאי אין ידים טהורות לחצאין. לא צריכא דאיכא משקה טופח וכי

[1]) נראה דל"ל ונטל חלי הפרק וניגב וחזר ונטל חלי האחר וכו'.

עין משפט נר מצוה

ה א ב מיי' פ"ז מהל' גירושין הל' יג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע פי' קמב סעיף טו:
ו ג מיי' פט"ז מהל' שבת הל' טו טוש"ע א"ח סי' שסב סעי' ב וסי' שפב סעי' ו:
ז ד מיי' [פ"ו מהל' נחלות ה"י] פי"ל מהלכות מקואות הלכה מ סמג עשין כז טוש"ע א"ח סי' קס סעיף יג:
ח ה (מיי' שם סמג שם) טוש"ע א"ח סי' קנט סעיף יח:
ט ו מיי' שם הלכה ז סמג שם טוש"ע א"ח סימן קסב סעיף ג:

תוספות רי"ד

דאיכא תרי פסול ונדחו דברי רב חסדא דאע"ג דהוה חציו בתקון חכמים וחציו בקיום שטרות כשר הוא אלא אמר רבא אפי' הוא ואחר מעידים על חתימת ידי שני פסול מ"ט דילמא אתי לאיחלופי בקיום שטרות בעלמא וקנפיק נכי רבעא דממונא אפומא דחד שהדא פי' שנים חתומים על השטר ומת א' מהן ובא זה ואמר זה כתב ידי וזה כתב ידי של חבירי ואמרינן התם בפ"ב דכתובות דנאמן אדם לומר זה כתב ידי אבל אינו נאמן לומר זה כתב ידו של חבירי אלא צריכים שנים להעיד על כתב ידו של חבירו ועכשיו עמו נצטרף א' מן השוק עמו להעיד על כתב ידו של חבירו אע"פ שיש עליה שני עדים פסול משום דנפיק כולה ממונא נכי ריבעא אפומא דחד סהדא שכשאומר זה כתב ידי נאמן וקיים חצי המנה בשבשטר וכשמצטרף עם א' מן השוק להעיד על כתב ידו של עד שני נמצא שאותו חצי המנה התלוי על עד שני של שטר יוצא חציו על פיו וחציו על פי עד של שוק ורחמנא אמרה ע"פ שנים עדים יקום דבר דמשמע חצי דבר על פי זה וחצי דבר על פי זה הלכך פסול ואין לו תקנה עד שיעידו שנים מן השוק על כתב ידי שני ולא יצטרף הוא עם אחר והכא נמי גבי גט כשאומר בפני נתתם חציו קיים העד א' שבגט ונכשר הגט על פיו דהימנוה רבנן כבי תרי וכשמצטרף עם אחר להעיד על חתימת השני אע"פ שאותו העד אינו צריך לו דהשליח נאמן אלא כיון שמצטרף עמו אי מכשירי' ליה אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא דלאו מהימן איהו (שליחות) בלחודיה עד שיצטרף אחר עמו כדאמר' מתקיף לה רב אשי ומי איכא מידי דאילו מסיק ליה איהו לכוליה דבוריה כשר והשתא דאיכא א' בהדיה פסול פי' התם בקיום שטרות לא היה כשר הוא לבדו והוה צריך להצטרף אותו של שוק מ"ה פסול אבל הכא דהוא השליח נאמן על שני העדים מה יעשה לו אם ניצטרף עם אחד מן השוק עמו להעיד על א' מן העדים לא מעלה ולא מוריד ולא גזרו האי אטו שטרות דעלמא דלא מהימן בלחודיה ונדחו גם דברי רבא אלא אמר רב אשי אפי' אמר אני עד שני פסול מ"ט אי כולו בקיום שטרות או כולו בתקון חכמים פי' כיון שאין כאן ע"א אלא השליח לבדו אימתי הימנוה רבנן כבי תרי בשמעיד על

תוספות רי"ד (המשך)

כל החתימה אבל השתא דאמר אני הוא עד שני נתקיימה חתימתו על פיו מידי דהוה אקיום שטרות דעלמא וכיון דחתימתו נתקיימה בקיום שטרות דעלמא צריך שתתקיים גם חתימת השני בקיום שטרות דעלמא בשני עדים ולא על פיו בתקון חכמים דאו כולו בקיום שטרות או כולו בתקון חכמים שלא תקנו חכמים לחצאין וקי"ל כרב אשי שלא נדחו דבריו: אמר רב חסדא גירוד חמשה ומחיצה חמשה אין מצטרפת עד שיהו או כולו בגירוד או במחיצה פי' לענין שבת בעי' מחיצה גבוהה עשרה או עמוקה עשרה לרה"י ואם היה חרץ עמוק חמשה והיקפו מחיצה גבוהה חמשה אין מצטרפת להיות בתוכו רה"י אלא כרמלית הוה ואין מטלטלין בו אלא בארבע: דרש מרימר גירוד חמשה ומחיצה חמשה מצטרפת ופסק תלמודא והלכתא מצטרפת והכי נמי אמר בפרק הזורק אמר ר' יוחנן בור וחוליתו מצטרפת: בעי אילפא ידים טהורות לחצאין או אין טהורות לחצאין ה"ד אילימא דקמשו בי תרי מרביעית (נפקיא) [והא תנן] מי רביעית נוטלין מהן לידים לאחד ואפי' לשנים פי' פחות מרביעית הלוג אין נוטלין מהן לידים שאין בהן שיעור אבל אם היו רביעית ונטל מהן א' ונשתיירו מהן נוטל מהן גם השני כדמפרש טעמא בפ' כל הבשר דמשירי טהרה קאתו אלא דקמשי חדא [חדא] ידיה והתנן הנוטל ידו א' וא' בשטיפה ידיו טהורות פי' אחד נוטל בזריקת כולו כתיקון חכמים וא'

הגהות הב"ח

(א) תד"ה גידוד כו' אם היה חרץ. נ"ב עי' פוסקה ד ע"ב תד"ה פחות שהתריכו מזה:

מוסף רש"י

גידוד חמשה ומחיצה חמשה. אלר שקרקעיתה גבוה חמשה טפחים והוקיפו על אותו גובה ממילא ממשה (עירובין צא.). מרביעית נוטלין לידים לאחד ואפילו לשנים. ואע"ג דלית בהו כדי רביעית לשני הואיל ולראשון הוה ביה כדי שיעור נטילה (נזיר לח.).

תוספות רי"ד (המשך)

ו) [הוריות ב. וש"נ], ז) [עירובין לג:], ג) שם, ד) מזר לח. ידים פ"ג מ"ל חולין קז. ע"ש, ס) [לגי' רש"י ל"ל והתניא אבל לגי' ר"ת שפיר גרסינן והתנן דהך דנטל ידו אחת משטיפה אחת כו' היא מסנה ב פ"ב דידים], ו) ידים פ"ב מ"ל, ז) [ידי רש"ש],

הנצוק והקטפרס ומשקה טופח אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה. פי' בקונטרס אינו חיבור לטהרה לענין שתי מקוואות שאין באחד מהן מ' סאה ונצוק וקטפרס ומשקה טופח מחברן אינו חיבור וקשה לר"ת דעד כאן לא נחלקו ר' מאיר ורבי יהודה בפרק אין דורשין (חגיגה יט.) גבי ג' גוממיות העליונה עשרים והתחתונה עשרים ובאמצעית ארבעים ומרדלית של גשמים עוברת ביניהם אלא בטובל בעליונה אי אמרינן גוד אסיק אבל בתחתונה כולהו מודו דעלתה לו בעילה דאמרינן גוד אחית אלמא קטפרס חיבור והכא משמע דאינו חיבור כלל ואומר ר"ת דהכא מיירי דוקא בשתי גוממיות שבזו עשרים ובזו עשרים דליכא מקוה שלם באחד בפני עצמה אלא הוו חיבור ואין מטבילין אפילו בתחתונה אבל התם דאיכא באמצעית מקוה שלם לכ"ע מטבילין בתחתונה ובעליונה פליגי ודוקא נקט אמצעית אבל שתי גוממיות שאין בשום אחת מקוה שלם לכ"ע אין מטבילין אף בתחתונה עוד הקשה דהכא קאמר דקטפרס לא הוי חיבור ובסמוך קאמר רבי יהודה אם היו רגליו של ראשון נוגעות במים אף השני טהור דלגוק ר' יהודה היא דהא מסקינן לענין מקוואות ורבי יהודה היא ואומר ר"ת דכיון שהמים שעל הראשון סופן ליפול ולירד למקוה הוי קטפרס חבור ומיהו נגוק גרוע מקטפרס לפי שהקילוח של הנגוק עומד באויר ולא הוי חבור אפי' סופו ליפול כדמשמע בפרק בתרא דע"ז (דף עב:) והא דדייק התם גבי כותי דאתא ידיה אבא גשמא ואסריה רבא לכולי תמרא שמע מינה נגוק חיבור אע"ג דהתם הוי קטפרס דייק שפיר דנגוק הוי חיבור דכיון דמה שנגע בו הכותי דהיינו בקלה העליון דאין סופו ליפול בתוך חצי כיון שראשו אחד מונח על גשמא ולהכי לא עדיף מנגוק עוד הקשה דהכא משמע דטופח להטפיח הוי חיבור ובפ"ו דמקוואות (משנה ז) תנן ומייתי לה בפ"ק דיבמות (טו.) ובפרק שליחי דחגיגה (דף כא:) עירוב מקוואות כשפופרת הנוד בעוביה ובחללה כשתי אצבעות חוזרות למקומן ואור"ת דנקב בעינן כשפופרת הנוד אבל מים שבי בטופח להטפיח ואין נראה לר"י דתנן במסכת מקוואות פ"ו (משנה ט) כותל שבין שתי מקוואות שנסדק לשתי מצטרף לערב אין מצטרף עד שיהא במקום אחד כשפופרת הנוד ר' יהודה אומר חילוף הדברים נפרצו מלמעלה זה לתוך זה על רוס בקליפת השום על רוחב כשפופרת הנוד היינו שתי אצבעות אם כן הא דקאמר עירוב מקוואות כשפופרת הנוד מלא נקב מים בעינן ובצפין מלמעלה אין צריך אלא בקליפת השום ברוחב כשפופרת ואי במים שבי בטופח להטפיח אלא דנקב הוא דבעי' כשפופרת כדפירש ר"ת א"כ אין רוחב המים כשפופרת שתי אצבעות שהנקב עגול והוא לר מלמטה כדאמר בשתי אצבעות חוזרות למקומן ונראה דדוקא לר"י שבי בטופח להטפיח אבל לרבנן צריך בקליפת השום ברוחב שתי אצבעות וכשכותל מפסיק צריך כשפופרת הנוד שיהא הנקב אלא והיא דנגוק לפי מאי דמסיק לענין מקוואות ור"י היא מני אתיא כרבנן דדוקא ההיא דטופח להטפיח חיבור אתיא כר"י אבל ההיא דנגוק וקטפרס דקתני בה דמשקה טופח אינו חיבור היינו אפי' טופח להטפיח ועוד אומר ר"י דאפילו ר' יהודה לית ליה טופח להטפיח חיבור ברגליו נוגעות במים אלא מכח גוד אחית אבל בקרקע שוה אלא שייך גוד אחית בעי קליפת השום ואתיא ההיא דנפרצו זה לתוך זה אפי' כר' יהודה דאיירי התם בריבא ור"י אומר דהיא הנגוק וקטפרס לא לענין חיבור מקוואות איירי אלא לענין השקה והשתא הוי לטהרה דומיא דלטומאה וכן משמע מדקאמר דלמא לענין מקוואות ור' יהודה היא משמע דעד השתא לא הוה מוקי במקוואות ופשיט דמשקה טופח אינו חיבור לענין השקה ה"ה לענין טהילה וקאמר לא צריכא דאיכא בעי הא דקתני דמשקה טופח אינו חבור לענין השקה אי מייתי בטופח שלא להטפיח או אפי' בטופח להטפיח וקאמר הא נמי תניינא דהוי חיבור ודחי הא דתניא דטופח להטפיח דלמא לענין מקוואות ור' יהודה היא מטעם גוד אחית אבל לענין השקה אימא דלא הוי חיבור אפי' לר' יהודה כמו במקוה בקרקע שוה דליכא גוד אחית והשתא ההיא דחגיגה לא קשה מידי ומניינו למימר לכ"ע מטבילין בתחתונה אפי' ליכא באמצעית מ' ונקיט באמצעית מ' לאשמועינן דאפ"ה קתני בסיפא בתוספתא ומכמים אומרים אין מטבילין אלא באמצעית ואע"פ שיש מ' באמצעית אפ"ה אין מטבילין בתחתונה וכל שכן בעליונה אי נמי קא משמע לן דלא גזרינן באמצעית אטו אחריני אבל קשה למאי דס"ד דטופח להטפיח הוי חבור לענין השקה אלמא בטופח להטפיח אינו מקילין יותר לענין השקה מלענין מקוואות דבמקוה לא הוי חיבור ונגוק וקטפרס הוי איפכא דבהשקה לא הוי חבור ולענין מקוה הוי חיבור: **הבא** ראשו ורובו במים שאובין וטהור שנפלו כו'. הכי גרסינן בפרק קמא דשבת (דף יג:) דעל טבול יום דוקא גזרו בציאה וכל שכן בנפילה אבל טהור דוקא בנפילה וטעמא אר"י דהממירו בנפילה משום שמעשה כך היה כדאמר התם והיו י(מעבירים על גביהן) שלשה לוגין מים שאובין: (ועי' תוס' שבת יג: ד"ה וטהור): **אבל** גט יוצא מתחת ידי שניהם כשר. מה שפירש בקונטרס ששניהם אדוקין בו ולא דוקא שאין צריך שיהיו ממש שניהם אדוקים ואוחזים בגט אלא ששניהם אומרים שהנעל עשה שניהן שלוחין על כך ואמר להם שניכם הוליכו גט לאשתי ונתנו האחד במעמד חבירו כדאמרינן בסוף התקבל (לקמן דף פז:) כולכם הוליכו אחד מוליך במעמד כולם ואם האחד שלח והשני מעיד שבפניו נתן הבעל את הגט לחבירו להוליך לאשתו לרבא כשר דמה אם יאמרו בפניו גירשה אבל לרבה אפי' לאחר שלמדו אין להכשיר כיון שאין שניהם שלוחים דדוקא בשניהן שלוחים אמרינן בפרק קמא (גטין דף ה.) דכשר לרבה משום דבי תרי דמייתי גיטא מילתא דלא שכיחא היא אבל כה"ג לא: אלמא

הנצוק. קילוח: **והקטפרס.** הר משופע שמדרונו מחולד הרבה: **אינו חיבור.** לטומאה. כגון המערה מכלי טהור לכלי טמא ונגוק הקלוח מחבר משקה שני הכלים אינו חיבור לטמא משקין העליונים. וכן הקטפרס אם העבירו דרך דף הנתוים[1] במדרון והתחתונים מחברים לטומאה אין העליונים טמאים. וכן אם היתה עריבה ארוכה ובשני ראשיה משקין אחד טמא ואחד טהור ומשקה טופח מחברן אינו חיבור לטמא הטהורים. וכן לטהרה לענין מקוואות (ב) שני מקוואות שאין באחד מהן ארבעים סאה ונגוק וקטפרס ומשקה טופח מחברן אינו חיבור: **טופח להטפיח.** שיש משקה הרבה שאם טפח בו יכול להטפיח במקום אחר: **חיבור.** לטומאה ולטהרה וקס"ד דהוא הדין לנטילה דחשיב כמאן דעביד בהדי הדדי: **דלמא.** הא דקתני חיבור: **לענין מקוואות.** קאמר ור' יהודה היא משום גוד אחית [1](כדתני') כו'. ומיהו לענין נטילה מצענין אי הוא נטילה כתיקונה לחלאין או לא ואין רואין חיבור מקוואות דאיה לכאן דאתן לאו משום חיבור מבעי לן: **מכוונות.** לא פחות ולא יותר: **השני טמא.** שחסר המקוה על ידי הראשון: **נוגעות במים.** בשעת טבילת השני: **אף השני טהור.** דכמאן דמחברי מים שעל הראשון למי המקוה דמו: **הבא ראשו ורובו.** כשהוא טהור במים שאובים בתוך הכלי: **טמא.** לתרומה עד שיטבול ומגזירת שמונה עשר דבר היא. ובפ"ק דמסכת שבת (ב) מפרש מ"ט גזור עליה לפי שהיה להם מערות סרוחים לטבילה ולאחר טבילה היו רוחצין בשאובין והתחילו לומר לא אלו מטהרין ואלו מטמאין וגזרו עליהן ושוב גזרו על טהור שנפלו עליו שלשה לוגין מים שאובין דאי לא הא לא קיימא הא: **אלא כציאה.** בתוך הכלי וחציו בנפילה שנפלו על חצי גופו שלשה לוגין: **בעל קרי חולה כו' טהור.** לדברי תורה דעזרא תיקן טבילה לבעלי קריין קודם שיעסקו בתורה והקלו על החולה בנתינת תשע קבין אפי' שאובין במסכת ברכות (ט) אבל לטהרו ליכנס במקדש בעינן ארבעים סאה: **ואלו בטבילה.** שנכנס אלו לתוך המקוה ועל אלו נתן ט' קבין שאובין: **שאין הגט יוצא מתחת ידי שניהם.** שאין שניהם שלוחין בהנאתו דלא הוו שנים שהבילו גט אלא אחד הבילו צריך המביא לומר בפני נכתב ובפני נחתם וזה לא אמר: **אבל הגט יוצא.** בג"ד: **מתחת ידי שניהם.** ששניהם אדוקין בו ושניהם שלוחין: כשר

מסורת הש"ס

(א) תוספתא פ"ח מ"ט ע"ז עב., ב) חגיגה יט. מקוואות פ"ו מ"ו, ג) מ"ד מ"ז, ד) שבת יג: ה. זבין פ"ה מ"ב, ה) נדרים כב: ע"ש [מקוואות פ"ב מ"ד], ו) בפ"ח: הנתוה, ז) [ל"ל כדתנן], ח) [דף יד.], ט) [דף כב:], י) [ל"ל נוגעים עליהם],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אינו חיבור וכו' לענין מקוואות כגון שני:

מוסף רש"י

הנצוק. קלוח ליטר הבא מלמעלה למטה בזקיפה כמרזב של גגין (ע"ז עב.). **והקטפרס.** מים הבאין מלמעלה למטה דרך מדרון של מל גבוה וקוף (שם). ומשקה טופח. ואין בו טופח על מנת להטפיח, שאם טפח בהן בידו ולא יעלה בה משקה שיוכל להטפיח דבר אחר (שם). **אינו חיבור לא לטומאה.** אם משקין תלושין הן ונגע טמא בתחתון, העליון טהור, וכן לענין משקה טופח, אפילו במקום אלא משקה מכאן ומכאן ומשקה טופח בחמצע ונגע טמא במשקה, משקין שמכאן ומכאן טהורין ואע"פ שמחוברין לו (שם). **ולא לטהרה.** גממית שאין בה ארבעים סאה ונגוק או קטפרס או משקה טופח מחבר לגממית זו מקוה שלם, היה חיבור והטובל בגממית לא עלתה לו עבילה (שם). **והשני טמא.** שהרי חסר השיעור מים שעל הראשון (חגיגה יט.). **הבא** ראשו ורובו. לאחר שנטל מטומאתו במים שאובין. כו כיוס, וטהור גמור שנפלו על ראשו כו' (שבת יג:).

עין משפט נר מצוה

יא מיי' פ"ו מהלכות עוממות אוכלין הלכה ל והלכה ה:

יא ב מיי' פי"ח מהלכות מקוואות הלכה ז סמג עשין עו טוש"ע ח"מ סימן קסב סעיף ג:

יב ג מיי' שם פ"ח הלכ' יג סמג שם טוש"ע י"ד סימן רלו סעיף סב:

יג ד מיי' פ"ט מהלכות שאר אבות הטומאות הלכה ח:

יד ה מיי' שם הלכה ג:

טו ו מיי' פ"ו מהלכות גירושין הלכה יד עו סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קמב סעיף יח:

תוספות רי"ד

איכא משקה טופח מאי הוי והתנן הנצוק והקטפרס ומשקה טופח אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה: לא צריכא דאיכא טופח ע"מ להטפיח ולא איפשיט: א' אומר בפני נכתב וא' אומר בפני נחתם פסול פי' שהרי לא קיים כל החתימה: אמר [רב] שמואל בר יהודה אמר רבי יוחנן ל"ש אלא שאין הגט יוצא מתחת ידי שניהם אבל אם הגט יוצא מתחת ידי שניהם